

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2019/59

Karar Sayısı:2020/61

Karar Tarihi:22/10/2020

R.G. Tarih - Sayı:1/12/2020 - 31321

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 3. İcra Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 9/5/2018 tarihli ve 7141 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 362/a maddesinin Anayasa'nın 5., 10., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Ödenmemiş çek sebebiyle borçlu aleyhine uygulanan ihtiyati haciz kararına dayalı olarak icra memurluğunca alınan haciz kararlarının kaldırılması talebiyle yapılan şikâyet sonucunda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu 362/a maddesi şöyledir:

“Özel okullar ile özel öğrenci yurt ve benzeri kurumların taşınır ve taşınmaz mallarının haczi:

MADDE 362/a – (Ek: 9/5/2018-7141/1 md.)

8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar ile 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmetleri veren yurt ve benzeri kurumların taşınır ve taşınmaz malları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler hariç olmak üzere içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun katılımlarıyla 30/5/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. Başvuran Mahkeme, 2004 sayılı Kanun'un 362/a maddesinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kural 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar ile 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmetleri veren yurt ve benzeri kurumların taşınır ve taşınmaz mallarının, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre yapılan takipler hariç olmak üzere içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedileceğini hükme bağlamaktadır.

4. Bakılmakta olan davanın konusu ise ödenmemiş çek sebebiyle 5580 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren borçlu aleyhine uygulanan ihtiyati haciz kararına dayalı olarak icra memurluğunca alınan haciz kararlarının kaldırılması talebiyle yapılan şikâyet başvurusuna ilişkindir. Somut olayda uyuşmazlığın tarafları arasında 5661 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmeti veren yurt ve benzeri bir kurum bulunmamaktadır.

5. Ayrıca bakılmakta olan davadaki uyuşmazlık 6183 sayılı Kanun kapsamındaki amme alacağının tahsili için yapılan bir takipten değil, kambiyo senedine dayalı özel hukuk ilişkisi kapsamında alınan ihtiyati haciz kararı sebebiyle gerçekleştirilen haciz işlemlerinden kaynaklanmaktadır.

6. Bu itibarla Kanun'un 362/a maddesinin "...ile 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmetleri veren yurt ve benzeri kurumların..." bölümü ile "...6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler hariç olmak üzere..." bölümünün bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Açıklanan nedenle bu bölümlere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

7. Öte yandan Kanun'un anılan maddesinin kalan bölümünde yer alan "...taşınır ve taşınmaz malları,..." ve "...içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedilir." ibareleri maddede belirtilen 5580 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren okulların yanı sıra bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmayan 5661 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmetleri veren yurt ve benzeri kurumlar yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla maddenin kalan bölümünün esasına ilişkin incelemenin bakılmakta olan davanın konusu ve kapsamı gözetilerek "8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar..." ibaresi yönünden yapılması gerekir.

8. Açıklanan nedenlerle 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 9/5/2018 tarihli ve 7141 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen 362/a maddesinin;

A. "...ile 24/3/1950 tarihli ve 5661 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmetleri veren yurt ve benzeri kurumların..." bölümü ile "...6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler hariç olmak üzere..." bölümünün, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından, bu bölümlere ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Kalan bölümünün esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin "8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar..." ibaresi yönünden yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

10. Kuralda 5580 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren okulların taşınır ve taşınmaz mallarının içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedileceği öngörülmüştür. Kural “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı *Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...*” ibaresi yönünden incelenmiştir.

11. 5580 sayılı Kanun’un 1. maddesinin ikinci fıkrasında Kanun’un kapsamı Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişilerce açılan özel eğitim kurumları ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumları olarak düzenlenmiştir. Anılan Kanun’un 2. maddesinin (c) bendinde okul; özel eğitim, okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim ile Millî Eğitim Bakanlığınca (Bakanlık) dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim ve öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim özel okulları, (d) bendinde yabancı okullar; yabancılar tarafından açılmış özel okullar, (e) bendinde ise azınlık okulları; Rum, Ermeni ve Musevî azınlıklar tarafından kurulmuş, Lozan Antlaşması ile güvence altına alınmış ve kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrencilerin devam ettiği okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim özel okulları olarak tanımlanmıştır.

12. Bu bağlamda 5580 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren okullar Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişilerce açılan özel eğitim, okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim, Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim ve öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim özel okulları ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel okullar ve azınlık okullarıdır.

13. Anılan Kanun’da bu Kanun kapsamında faaliyet gösteren okullarda eğitim ve öğretim yılının hangi zaman dilimini ifade ettiği, başlangıç ve bitiş tarihleri ile sonunun nasıl belirleneceğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanun’a dayanılarak hazırlanan, 20/3/2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği’nin (Yönetmelik) 4. maddesinde ise öğretim yılı, ders yılının başladığı tarihten ertesi ders yılının başladığı tarihe kadar geçen süre olarak tanımlanmıştır. Kanun’un 14. maddesinin üçüncü fıkrasında Kanun’da hüküm bulunmayan hususlarda, resmî öğretim kurumlarında uygulanan mevzuat hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüş olup resmî öğretim kurumlarına ilişkin mevzuatta eğitim ve öğretim yılına ilişkin olarak benzer tanımlara yer verilmiştir. Bakanlıkça eğitim ve öğretim yılı çalışma takvimlerine ilişkin her yıl düzenli olarak çıkarılan genelgelerde de Yönetmelik’te yer alan tanıma uygun olarak bir eğitim ve öğretim yılı sonu, takip eden eğitim ve öğretim yılının başlangıcı olacak şekilde eğitim ve öğretim yılının başlayacağı zaman ile bir sonraki eğitim ve öğretim yılının başlayacağı zaman belirlenmiştir.

14. 2004 sayılı Kanun’un 78. ve 85. maddeleri kapsamında haciz, icra takibinin kesinleşmesinden sonra alacaklının talebi üzerine borçlunun borcu karşılamaya yetecek kadar mal varlığına icra dairesince hukuken el konulmasıdır. 78. maddeye göre haciz isteme hakkı, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir yıl geçmekle düşecek olup itiraz veya dava hâlinde bunların gerçekleşmesinden hükmün kesinleşmesine kadar veya alacaklıyla borçlunun icra dairesinde taksit sözleşmeleri yapmaları hâlinde taksit sözleşmesinin ihlaline kadar geçen süre, bu sürenin hesaplanmasında dikkate alınmayacaktır. Aynı maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında haciz

talebinin kanuni süre içinde yapılmaması veya geri alındıktan sonra aynı süre içinde yenilenmemesi hâlinde dosyanın işlemde kaldırılabileceği, ilamsız takiplerde yenileme talebi üzerine yeniden harç alınacağı ve yenileme masraf ve harçlarının borçluya yüklenemeyeceği öngörülmüştür. Kanun'un 79. maddesi uyarınca icra dairesi talepten itibaren üç gün içinde haciz işlemini gerçekleştirecektir.

15. Kural, anılan Kanun'un "*Hususî Hükümler*" başlıklı On Yedinci Babında düzenlenmiş olup herhangi bir ayırım yapılmaksızın Kanun kapsamında haciz uygulaması yapılabilecek ilamsız icra, ilamlı icra, ihtiyati haciz gibi tüm hâllerde uygulama alanı bulacaktır.

16. Buna göre 5580 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren okulların taşınır ve taşınmaz malları yönünden 6183 sayılı Kanun'a göre yapılan takipler hariç olmak üzere takibin türünden bağımsız olarak gerçekleştirilecek tüm haciz işlemleri bakımından içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılının sonunun beklenmesi gerekecektir. Taşınır ve taşınmaz malların içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedilmesi mümkün olacağından kural mutlak surette bir haciz yasağı öngörmemekte; haciz yasağını içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı ile sınırlayarak haciz işlemini ileri bir tarihe ertelemektedir.

B. İtirazın Gerekçesi

17. Başvuru kararında özetle; haciz yasağının eğitim faaliyetlerine mahsus, eğitim hizmetlerine özgülenmiş ve fiilen eğitim faaliyetlerinde kullanılan taşınır ve taşınmaz mallarla sınırlandırılmamasının alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini alacaklı aleyhine bozduğu ve alacaklıya aşırı külfet yüklediği, diğer faaliyet konuları yanında eğitim veya öğrenci barınma hizmetleri alanında da faaliyet gösteren kurumların diğer faaliyetleri kapsamında yaptıkları işleri dolayısıyla oluşan borçlarının tahsili yönünden diğer şirketlerden ayrıcalıklı konuma getirilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu, eğitim faaliyetlerinin aksamaması ve olumsuz etkilenmemesi bakımından taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki muhafaza ve satış işlemlerinin ertelenmesi yeterli iken bir bütün olarak haciz yasağı getirilmesinin ölçülülük ilkesiyle bağdaşmadığı ve *eğitim öğretim yılı sonu* ibaresinin belirsiz olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 10., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

18. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır. Cebri icra işlemlerinin ve bu kapsamda haczin dayanağını oluşturan alacağın/borcun alacaklı ve borçlunun mal varlığını etkilediği ölçüde mülkiyet hakkının kapsamına dâhil olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

19. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda eğitim alanında faaliyet gösteren borçlunun taşınır ve taşınmaz mallarını kullanma, semerelerinden yararlanma veya bunlar üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin haciz sebebiyle sınırlandırılması borçlunun mülkiyet hakkından faydalanmasını engelleyebileceği gibi alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşmasını geciktirebilecek ve zorlaştırabilecek olması nedeniyle belirli bir süreyle sınırlı olarak haciz yasağının öngörülmesi, bir başka deyişle haciz işleminin gerçekleştirilmesinin ileri bir tarihe kadar ertelenmesi de alacaklının mülkiyet hakkından gerektiği gibi yararlanamamasına sebebiyet verebilecektir.

20. Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Devletin kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri alması gerekir.

21. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; *Eyyüp Boynukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-40; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi*, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

22. Anayasa'nın anılan maddeleri uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde - özel kişiler arası uyuşmazlıklarla ilgili olsun ya da olmasın- yargı kararlarının uygulanması ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir icra sistemi kurma sorumluluğu bulunmaktadır. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların icrasına ilişkin süreç bakımından da durum böyledir (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 71; AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 14).

23. Devlet bu sistemi kurarken gerek alacaklının gerekse de borçlu ve ilgili üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmek, kişilerin mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri almak durumundadır. Buna göre bir yandan alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşması için etkin bir icra yolunun oluşturulması, öte yandan da icradan etkilenen borçlu ve ilgili diğer kişilere, mülkiyet haklarına yapılan müdahalelerin keyfi veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebilmeleri için etkin biçimde itiraz edebilme imkânının tanınması gerekmektedir (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 72; *Nihal Soydan*, B. No: 2015/3112, 23/1/2019, § 35; AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 15).

24. Alacağın ödenmemesi nedeniyle başlatılan icra takibinde alacaklı ve borçlunun mülkiyet hakkı çatışmaktadır. Bu nedenle icra takip sürecinin alacaklı ve borçlu tarafın menfaatlerini dengeleyecek yolları öngörmesi gerekmektedir. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle de bağdaşmayabilir. Bu bağlamda her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir. Menfaat dengesinin adil bir şekilde kurulup kurulmadığının değerlendirilmesinde ise taraflara tanınan tüm imkânların gözönünde bulundurulması zorunludur.

25. Kural olarak borçlunun mallarının haczedilmesinden önceki süreçte mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmamıştır. Haciz, borçlunun borca yetecek kadar mal varlığına hukuken el konulmasını sağlayan bir cebri icra işlemi olduğundan haciz işlemi ile birlikte borçlunun mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisi de kısıtlanacaktır. Bu durumda borçlu tasarruf yetkisini ancak alacaklının hacizle korunan haklarını bertaraf etmeyecek ölçüde kullanabilecek, tasarruf alacaklının haklarını ihlal ettiği ölçüde alacaklıya karşı geçersiz olacak ve alacaklı haczedilen malı takip hakkını koruyacaktır.

26. Haczin cebri icradaki yeri ve fonksiyonu dikkate alındığında içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı süresince haciz yasağı öngören kural sebebiyle alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşması gecikebileceği gibi haciz yasağı öngörülen süre boyunca borçlunun tasarruf yetkisi sınırlandırılmamış olacağından haczin konusunu oluşturabilecek mal varlığı değerleri üzerinde gerçekleştirilmesi muhtemel tasarruf işlemleri alacaklının alacağına cebri icra yoluyla elde edilmesini önemli ölçüde zorlaştırabilecektir.

27. 5580 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren okullarda içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar haciz yasağı öngören kural öğrencilerin süreçten olumsuz etkilenmelerinin ve mağdur olmalarının önlenmesini, Anayasa'nın 42. maddesinde de güvence altına alınmış olan eğitim ve öğretim hakkı kapsamında okullardaki eğitim ve öğretim sürecinin devamlılığının ve aksamadan sürdürülmesinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu bakımdan eğitim ve öğretim hakkıyla uyumlu olarak birtakım tedbirlerin alınması, haciz işleminin etki ve sonuçları dikkate alındığında anılan Kanun kapsamında faaliyet gösteren okulların taşınır veya taşınmazları üzerinde gerçekleştirilecek haciz işlemlerine birtakım sınırlamaların getirilmesi mümkündür.

28. Ancak itiraz konusu kuralda, içinde bulunulan eğitim ve öğretim yılı içinde haczedilemeyecek taşınır ve taşınmaz mallar yönünden hiçbir ayırım yapılmamıştır. Buna göre bu mallar eğitim ve öğretim hizmetlerine özgülenmemiş veya eğitim ve öğretim faaliyetleriyle ilgisiz bulunsalar dahi haczedilemeyeceklerdir. Yine Kanun kapsamında faaliyet göstermekle birlikte başka alanlarda da faaliyet gösteren kişilerin eğitim ve öğretim faaliyetleriyle ilgili bulunmayan diğer faaliyet alanlarıyla ilgili taşınır ve taşınmaz malları da haczedilemeyecektir. Kural olarak tüm haciz işlemleri icra memurluğunca fiilen el koyma veya muhafaza etme şeklinde gerçekleştirilmemektedir. Bu bakımdan haczedilen malın niteliğine uygun olarak çoğu zaman haciz işlemi ve buna bağlı olarak uygulanan muhafaza tedbirlerine ilişkin aşamaların kolaylıkla birbirinden ayrıştırılması mümkün olabilmektedir. Bu şekilde haciz işlemi gerçekleştirilmekle birlikte haczedilen malın nitelik ve mahiyetine uygun düştüğü ölçüde haciz işlemine bağlı olarak uygulanan fiilen el koyma gibi muhafaza tedbirlerine birtakım sınırlamalar getirilerek bir yandan eğitim ve öğretim faaliyetlerinin aksamadan sürdürülmesi diğer yandan borçlunun mal varlığını azaltmaya yönelik tasarruf işlemlerine karşı alacaklının menfaatlerinin korunması mümkün olabilecektir.

29. Her ne kadar borçlunun haciz yasağı öngörülen süre içinde mal varlığı üzerinde gerçekleştirebileceği tasarruf işlemlerine karşı alacaklının 2004 sayılı Kanun hükümleri uyarınca cezai hükümlerin uygulanmasını isteme veya iptal davası açabilme şeklinde hukuki imkânlara sahip olduğu düşünülebilir ise de anılan hükümlerin uygulanabilmesi alacağın tahsil edilememiş olması şartına bağlanmıştır. Bu bakımdan itiraz konusu kural sebebiyle haczedilme imkânı ortadan kalkan bir mal için doğrudan dava yoluna başvurulması mümkün olmadığı gibi, kural sebebiyle alacağın tahsilinde ciddi anlamda zorlanılmış olması durumunda da dava açılmayacaktır. Ayrıca cezai hükümlerin doğrudan alacağın tahsil edilmesini sağlayıcı bir fonksiyona sahip bulunmaması ve iptal davasının belli şartların varlığına bağlı, özel ispat koşulları içeren bir dava türü olduğu da dikkate alındığında anılan imkânlara sahip olunmasının alacaklı yönünden yeterli hukuki güvenceyi sağladığı söylenemez.

30. Yine kuralın anılan Kanun kapsamında düzenlenen haciz isteme süresi, bu sürenin hesaplanması yönünden getirilen istisnalar, zamanında haciz istenmemesinin neticeleri, icra iflas hukukunda hacze bağlanan sonuçlar ile ihtiyati haciz kurumunun geçici hukuki koruma işlevi üzerindeki etki ve sonuçları dikkate alındığında cebri icra hukukundaki diğer pek çok alanda da alacaklı aleyhine sonuç doğurabileceği açıktır.

31. İtiraz konusu kural genel anlamda alacaklı ve borçlu arasında gözetilmesi gereken menfaat dengesini alacaklı aleyhine bozarak alacaklıya aşırı bir külfet yüklenmesine sebebiyet vermekte olup mülkiyet hakkı bağlamında tarafların çatışan menfaatlerini dengelemekten uzaktır.

32. Açıklanan nedenlerle kural, “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...” yönünden Anayasa’nın 5. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...” yönünden Anayasa’nın 5. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa’nın 10. ve 13. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

33. Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.” denilmekte; 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak, Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

34. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’na 9/5/2018 tarihli ve 7141 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle eklenen 362/a maddesinin “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...taşınır ve taşınmaz malları,...içinde bulunan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedilir.” bölümünün “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...” yönünden iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’na 9/5/2018 tarihli ve 7141 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle eklenen 362/a maddesinin “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...taşınır ve taşınmaz malları,...içinde bulunan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedilir.” bölümünün “8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar...” yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, 22/10/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Esas Sayısı:2019/59
Karar Sayısı:2020/61

Zühtü ARSLAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Üye

Üye

Üye

Burhan ÜSTÜN

Engin YILDIRIM

Hicabi DURSUN

Üye

Üye

Üye

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Üye

Üye

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Basri BAĞCI